

Prisustvo muzičkih elemenata u nastavi španskog kao stranog jezika

Sanja Maričić Mesarović¹

Odsek za italijanske i iberoameričke studije, Filozofski fakultet,
Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad, Srbija

Mirjana Matović

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača,
Novi Sad, Srbija

Apstrakt

Ovaj članak ima za cilj da analizira prisustvo muzičkih elemenata kao i značaj muzike u procesu učenja stranog jezika sa fokusom na nastavu španskog kao stranog jezika. Muzika i jezik imaju brojne zajedničke karakteristike koje su prepoznatljive kroz ritam, melodiju, intonaciju, dinamiku i predstavljaju vid neprekidne međusobne komunikacije. Muzika stimuliše aktivnost desne hemisfere mozga, čime podstiče kreativnost i maštu kao ključne motive u procesu učenja. Naše istraživanje se bavi analizom prisustva elemenata koji su u vezi s muzikom u udžbenicima koji se koriste u nastavi španskog kao stranog jezika na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Kvantitativnom analizom izdvojeni su primeri koji predstavljaju muzički sadržaj ili upućuju na muzičke elemente u okviru nastave. Cilj rada je identifikovati koji muzički sadržaji postoje u udžbenicima i na kom nivou učenja španskog kao stranog jezika (A1-B2), ali i koje se jezičke kompetencije i veštine razvijaju uz pomoć pronađenih sadržaja. Osnovna hipoteza ovog istraživanja je da će muzički sadržaji biti zastupljeniji na nižim nivoima učenja kada se očekuje da učenik memoriše veliki broj novih reči i gramatičkih konstrukcija. Analiza korpusa je pokazala da muzika u nastavi stranog jezika podstiče razvijanje leksike i sticanje kulturoloških znanja. Rezultati ovog istraživanja potvrđuju da se muzički sadržaji mogu koristiti radi uvežbavanja i usavršavanja kako receptivnih tako i produktivnih jezičkih veština, te u svrhu razvijanja i bogaćenja leksičke, gramatičke i interkulturene kompetencije učenika, naročito na nižim nivoima učenja. Uz pomoć muzike se može poboljšati izgovor, uvežbati intonacija, proširiti leksički fond, usvojiti gramatičke strukture i razumeti kultura drugog.

Ključne reči: muzika, španski kao strani jezik, jezičke veštine i kompetencije, afektivni faktori.

¹ sanja.maricic.mesarovic@ff.uns.ac.rs

Uvod

Muzika i jezik imaju zajedničke karakteristike, postoje u svim civilizacijama kao vid komunikacije. U širem društveno-kulturnom kontekstu i posebno kao deo globalne jezičke strukture, muzika ima veoma razvijenu sferu uticaja. Osim što „utiče na ličnu reakciju pojedinca, ona utiče na grupne akcione tendencije kroz podsticaj da se pomogne drugima“ (Fried & Berkowitz, 1979, prema: Juslin & Västfjäll, 2008: 562) ili kupi određeni proizvod (North & Hargreaves, 1995), podstiče na fizički pokret (Harrer & Harrer, 1977, prema: Juslin & Västfjäll, 2008). S komunikološkog stanovišta muzika se može razumeti kao jezik sastavljen od zvukova, ritmova, emocija i raspoloženja i „posедуje sposobnost da utiče na pojedinca na svim nivoima: duhovnom, biološkom, psihološkom, fiziološkom, intelektualnom“ (Pérez Aldeguer, 2008: 190). Veza između muzike i jezika posebno je jaka u ranom detinjstvu kada se razvija kompetencija kulturološke svesti i izražavanja kroz koju deca pokazuju svoje umetničke sklonosti i sposobnosti (Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja, 2018). U muzici deca najpre usvajaju zvukove i intonaciju kroz muzičke ili jezičke performanse, pa tek kasnije prepoznaju složenije strukture (Matović i Vetnić, 2020). Rezultati novijih studija pokazuju da muzika i jezik imaju mnogo zajedničkih aspekata i da je nekoliko neuronskih modula na sličan način uključeno kako u govor (jezik) tako i u muziku (Tallal & Gaab, 2006). Elementi koji se javljaju u obe oblasti su intonacija, dinamika, boja, fraza, visina, ritam, melodija, govor tela, kombinacija pristupa i tehnika u učenju (Kováčiková, 2018). Povezanost muzičkih i govornih, odnosno jezičkih sposobnosti u najranijem razvojnom dobu vidi se u govoru (odraslog) usmerenog na dete koji, pored toga što „utiče na bogaćenje rečnika i gramatički pravilniji govor, ima poseban ritam, visinu, muzikalnost, a promena visine glasa je češća nego u običnom govoru“ (Milošević i sar., 2019: 15). Tako kroz početni proces usvajanja jezika kod deteta nastaju i najranije muzičke improvizacije, kada zvučne sekvence uključuju ne samo potencijalno smislene slogove, već i razne druge zvukove koje dete ume da reprodukuje ili samostalno osmisli (Glover, 2000, prema: Matović i Vetnić, 2020).

Muzika, poput drugih ludičkih aktivnosti, stimuliše korišćenje desne hemisfere mozga i stoga ima važnu ulogu u nastavi, utiče na kreativnost i budi maštu (Milošević i sar., 2019). Važno je pomenuti da učenje muzike, kao i muzička stimulacija utiče na razvoj kognitivnih, senzornih i motoričkih funkcija (Bolduc & Evrard, 2017). Muzička stimulacija pozitivno utiče na jezički razvoj (Pascual Mejía, 2006) i zato je od rane dobi deteta važno uvoditi u rutinu pesme u kojoj se verbalizuju različiti pojmovi (Campbell, 2001). Pesme pomažu u razvijanju lingvističke kompetencije jer obogaćuju leksički fond, način izražavanja, intonaciju, artikulaciju. Muzika u nastavi je, dakle, značajna zbog svog leksičkog i kulturnog inputa jer se u nastavi stranog jezika (u daljem tekstu SJ) može koristiti u cilju uvežbavanja i usavršavanja jezičkih veština, bogaćenja leksičke i gramatičke kompetencije, kao i razvijanja interkulturene kompetencije učenika. Kroz svoj sadržaj muzika neposredno utiče na kratkoročnu i dugoročnu memoriju, olakšava i pospešuje pamćenje naučenog. Komunikacija muzike i jezika u kontekstu sticanja znanja deo je primenjene lingvistike koja je zainteresovana za podražavajuću ulogu muzike

u učenju prvog, ali i drugog jezika s funkcijom da se učenicima olakša učenje jezika ukoliko imaju dobar sluh (Fonseca Mora et al., 2015a). Setimo se i teorije o višestrukim inteligencijama američkog psihologa Hauarda Gardnera (Howard Gardner, 1983, prema: Posavec, 2010) od kojih je jedna muzičko-ritmička. Na osnovu zaključaka koje su donela njegova istraživanja, kreirani su različiti stilovi učenja. Učenici sa dominantnom muzičko-ritmičkom inteligencijom će imati višestruku korist od časova na kojim je korišćena muzika, a imaće model po kome će moći da pronalaze dodatne aktivnosti za samostalno učenje.

Teorijski okvir

Motivacija je ključna u učenju stranog jezika i ona može biti spoljašnja i unutrašnja. Spoljašnja motivacija (engl. *extrinsic motivation*) proističe iz spoljašnjih izvora i u direktnoj je vezi s nastavnikom, metodom nastave, zatim s potrebom da se ugodi roditeljima, položi ispit i sl. Unutrašnja motivacija (engl. *intrinsic motivation*) „zasniva se na unutrašnjim izvorima, ličnom interesovanju za učenje jezika kao krajnjim ciljem“ (Maričić Mesarović i Matović, 2021: 34). U cilju pospešivanja unutrašnje motivacije nastavnik treba da bira zanimljive i aktuelne teme u koje se ubraja i muzika s pravilnim estetskim odabirom muzičkih primera. Već smo ustanovili da muzička aktivnost podstiče kreativnost i maštu, a takođe može pozitivno da utiče na intrinzičnu motivaciju jer predstavlja sastavni deo svakodnevice. Zahvaljujući velikom broju digitalnih platformi u današnje vreme muzika je dostupna u svakom momentu. Mladi vole da slušaju muziku i na jeziku koji uče, te na taj način ostaju u stalnom kontaktu sa ciljnim jezikom.

Činjenica je da je muzika primenljiva u svim obrazovnim oblastima, pa je tako njena uloga u procesu nastave stranog jezika u proširivanju lingvističkog i kulturološkog okvira nastavne jedinice. Mnogi muzikolozi uglavnom tragaju za razumevanjem kako muzičko vežbanje utiče na učenje jezika i trude se da dokuče osnovne elemente programa optimalnog muzičko-jezičkog učenja (Runfola et al., 2012). Primena muzike u nastavi deo je metoda učenja koji je sedamdesetih godina XX veka razvio bugarski psiholog Lozanov. „Sugestopedija je, prema Lozanovu, nemanipulativni i nehipnotički metod učenja“ (Lozanov, 1978, prema: Rashtchi, 2018: 1) čiji je cilj neutralisanje inhibicija koje se javljaju u procesu učenja i kada je mentalno stanje učenika veoma važno za postizanje uspeha u učenju. Akcenat je na ambijentu u kom se odvija proces učenja, pa je uloga muzike da utiče na kreiranje prijatne i opuštajuće atmosfere za rad.

U tom smislu važna je uloga muzike s ciljem smanjivanja afektivnog filtera. Afektivni faktori poput motivacije, stavova, anksioznosti, inhibicija predstavljaju vrstu psihološke prepreke u procesu usvajanja stranog jezika. Stern smatra da su „u učenju stranog jezika afektivni faktori jednako važni kao i kognitivni faktori“ (Stern, 1983, prema: Glavaš, 2022: 65). Stiven Krašen (Krashen, 1982, prema: Patrick, 2019) daje 5 hipoteza o usvajanju drugog jezika od kojih su nam za ovaj rad zanimljive poslednje dve: hipoteza o razumljivom inputu (engl. *comprehensible input hypothesis*) i hipoteza o afektivnom filteru (engl. *affective filter hypothesis*). U cilju smanjivanja anksioznosti, potrebno je obezbediti razumljiv input, koji je blizak učenicima poput teksta popularnih pesama. U nastavi je poželjan nizak

afektivni filter, što se može postići upotrebom poznatih pesama na ciljnom jeziku (Redli, 2011). Time se aktiviraju pozitivne emocije, budi interesovanje za učenje i podstiče usvajanje stranog jezika. „Afektivni filter kod učenika s pozitivnim stavom, motivacijom i samopouzdanjem je nizak“ (Glavaš, 2022: 68).

Učenje stranog jezika podrazumeva razvijanje komunikativne kompetencije (šp. *competencia comunicativa*) a koja podrazumeva četiri osnovne jezičke veštine koje treba posedovati, od kojih su dve produktivne: usmeno izražavanje (šp. *expresión oral*) i pismeno izražavanje (šp. *expresión escrita*) i dve receptivne: usmeno razumevanje (šp. *comprensión oral*) i pismeno razumevanje (šp. *comprensión escrita*). Učenje stranog jezika takođe podrazumeva razumevanje društvenih i kulturnih aspekata.

Stiven Krašen i Trejsi Terel (Krashen & Terrell, 1995) smatraju da za učenje nije dovoljno samo čitanje, već da je i auditivni input veoma značajan. U kontekstu upotrebe muzike u nastavi SJ, pretpostavlja se da je najznačajnija veština slušanja (šp. *comprensión auditiva*) ili usmenog razumevanja (šp. *comprensión oral*) koja se ubraja u aktivnosti recepcije u govoru. Slušalac prima i obrađuje poruku koju izgovara jedan govornik SJ ili više njih. Među takve aktivnosti možemo uvrstiti i slušanje muzike na ciljnom jeziku. „Tokom aktivnosti slušanja, učenik, u zavisnosti od nivoa znanja, ima za cilj da razume:

- globalnu informaciju;
- posebnu informaciju;
- potpunu informaciju;
- nasluti skriveno značenje“ (ZEO, 2003: 78).

U uvodu je pomenuto da pesme imaju značajan lingvistički i kulturološki input. Tekst pesama je autentičan, stoga pesme mogu biti koristan didaktički instrument za predstavljanje komunikativnih, lingvističkih i kulturoloških sadržaja, kao i za uvežbavanje jezičkih veština.

U radu analiziramo upotrebu muzike u cilju razvijanja leksičke, gramatičke i interkulturene kompetencije govornika. Leksička kompetencija podrazumeva znanja i sposobnosti za upotrebu leksičkog fonda jezika i sastoji se od leksičkih elemenata (pozdravi, poslovice, kolokacije, okamenjene konstrukcije, metafore i dr.) i gramatičkih elemenata (članovi, prilozi, pridevi i zamenice, rečice i sl.). Učenik s razvijenom leksičkom kompetencijom poseduje bogat leksički fond na ciljnom jeziku, koji upotrebljava pravilno i primereno (ZEO, 2003). Dalje, gramatička kompetencija podrazumeva poznavanje gramatičkih resursa i sposobnosti za njihovu upotrebu. Učenik s razvijenom gramatičkom kompetencijom održava visok nivo pravilne gramatičke upotrebe (ZEO, 2003).

U analiziranom nastavnom materijalu ističe se lingvističko-kulturna povezanost sadržaja kroz razvoj interkulturene komunikativne kompetencije koja se „sastoji od interkulturenih veština i znanja koja pomažu da povežemo izvornu i ciljnu kulturu“ (Radić-Bojanić, 2019: 13). Interkulturena kompetencija se shvata i kao „sposobnost ostvarivanja komunikacije pojedinca s pripadnicima različitih društvenih grupa“ (Byram et al., 2002, prema: Gaši, 2019: 90) sa ciljem uspostavljanja odnosa između sopstvene i strane kulture i „izgrađivanja pozitivnog doživljaja u kontaktu s ljudima iz drugog kulturnog miljea“ (ZEO, 2003: 78).

Hipoteza i metodologija istraživanja

Budući da se uticaj muzike na jezik može pratiti u više pravaca, fokus u ovom istraživanju stavljen je na muzičke sadržaje u nastavi španskog kao stranog jezika. Predmet analize ovog rada je prisustvo muzičkih sadržaja u udžbeniku *Aula Internacional* (nivoi A1-B2) izdavačke kuće *Difusión*, Barselona, Španija, sa svim dodatnim materijalima koji su predviđeni za nastavu.

Cilj rada je identifikovati koji muzički sadržaji postoje u udžbenicima i na kom nivou učenja španskog kao stranog jezika (A1-B2) te koje jezičke kompetencije i vještine se razvijaju uz pomoć pronađenih sadržaja.

Već smo ustanovili da muzika ima važnu ulogu u procesu učenja stranog jezika, a naročito u početnoj fazi, te je osnovna hipoteza ovog istraživanja da će muzički sadržaji biti zastupljeniji na nižim nivoima učenja kada se očekuje da učenik memoriše veliki broj novih reči i gramatičkih konstrukcija.

Analiza korpusa

U ovom istraživanju (tabele 1-5) korišćeni su udžbenici *Aula Internacional 1* (nivo A1), *Aula Internacional 2* (nivo A2), *Aula Internacional 3* (nivo B1), *Aula Internacional 4* (nivo B2.1), *Aula Internacional 5* (nivo B2.2) izdavačke kuće *Difusión* iz Barselone, Španija, koji se koriste u nastavi španskog kao SJ na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu (u daljem tekstu FFNS). Analiziran je udžbenik (*Libro del alumno*), radna sveska (*Más ejercicios*) koja se nalazi u sklopu udžbenika, transkripti audio-vežbi, video-materijal koji je osmišljen za svaku lekciju i nalazi se na sajtu *campus.difusion.com*, kao i dodatak o hispaniskim kulturama (*Más cultura*) koji je takođe dostupan na pomenutom sajtu.

Kvantitativnom analizom korpusa izdvojeni su primeri koji predstavljaju muzički sadržaj ili upućuju na muzičke elemente u okviru nastave. Ovaj postupak utiče na kvalitativni aspekt koji se odnosi na cilj rada, a to je procena upotrebljivosti i korisnosti muzike u praktičnom radu nastavnika španskog kao SJ.

Tabela 1
Analiza korpusa: *Aula Internacional 1* (nivo A1)

Aula Internacional 1 (nivel A1)	Nombre del concepto musical, cantante o músico	Tipo de actividad	Competencia
Libro del alumno:			
Unidad 2, pg. 22	Foto de una mujer tocando el acordeón	Relacionar texto con la fotografía	Competencia léxica
Unidad 2, pg. 25	Lista de actividades culturales: Curso de baile (salsa, flamenco, merengue); Curso de guitarra española	Expresión oral	Competencia léxica

Unidad 2, pg. 27	Lista de actividades para aprender cosas sobre la cultura hispana: Bailar salsa, Escuchar música en español	Relacionar fotografías con el texto, Comprensión de lecturaa	Competencia léxica Competencia intercultural
Unidad 2, pg. 31	Escuchar canciones en español	Relacionar imágenes con el texto Expresión oral	Competencia léxica
Unidad 3, pg. 40	Las rancheras	Texto informativo	Competencia léxica y gramatical
Unidad 4, pg. 46	Productos españoles: música	Texto informativo	Competencia léxica
Unidad 5, pg. 60	Estrella Morente	Comprensión de lectura	Competencia léxica
Unidad 5, pg. 62	Texto sobre los gustos musicales de los españoles: Enrique Morente, Los Planetas, Camarón, Mayte Martín	Comprensión de lectura	Competencia léxica y gramatical
Unidad 5, pg. 63	Mis gustos musicales	Expresión oral	Competencia léxica y gramatical
Unidad 5, pg. 66	Shakira	Comprensión auditiva	Competencia léxica
Unidad 5, pg. 68	Los festivales de música en España; Sara Baras, Tomatito, Mayte Martín	Comprensión de lectura, Expresión oral	Competencia intercultural
Video U 5	Los gustos musicales de los españoles, entrevista	Comprensión auditiva y visual	Competencia léxica
Unidad 6, pg. 70-71	Actividades de ocio: Tocar con mi grupo de música	Relacionar fotografías con el texto	Competencia léxica
Unidad 6, pg. 80-81	Estadísticas sobre los hábitos culturales de los españoles: Escuchar música, escuchar la radio, tocar un instrumento, danza, ballet, baile, otras actividades relacionadas con la música	Comprensión de lectura Expresión oral	Competencia léxica
Unidad 8, pg. 103	Mis lugares preferidos Ponen la música en español todos los viernes	Expresión oral	Competencia léxica Competencia intercultural
Unidad 9, pg. 106	Saber tocar el bajo	Relacionar fotografías con el texto	Competencia léxica
Unidad 9, pg. 109	Descripción de un músico	Comprensión de lectura	Competencia léxica y gramatical

Más ejercicios:

Unidad 1, pg. 122	Gustavo Duadmel (violinista) Sara Baras (bailarina de flamenco)	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Unidad 2, pg. 129	https://los40.com/ página web para escuchar la música en español	Comprensión de lectura	Competencia léxica
Unidad 5, pg. 144	Buscar información sobre dos cantantes o músicos de un país	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Unidad 5, pg. 147	El jazz latino	Comprensión auditiva Expresión oral	Competencia léxica y gramatical, Fonética, entonación

Más cultura:

Unidad 2, pg. 3	Alejandro Sanz, Paulina Rubio, David Bisbal, Shakira, Manu Chao, Ricky Martin, José Carreras, Monserrat Caballé, Plácido Domingo, José Cura, Mariola Cantarero	Lista de nombres de cantantes de pop y cantantes de opera Comprensión de lectura	Competencia intercultural
Unidad 3, pg 5	Instrumento de música: charango	Texto informativo	Competencia intercultural Competencia léxica
Unidad 5, pg. 9	Música de fusión: Ojos de Brujo, Macaco, Orishas, Triana, Pata Negra, Ketama, Kiko Veneno, Navajita Plateá, Chambao, León Gieco, Carlos Vives	Texto informativo Comprensión de lectura	Competencia intercultural; Competencia léxica

Na nivou A1, muzički sadržaji i informacije u vezi s muzikom kontinuirano su prisutni kroz različite forme i oblike učenja. *Aula Internacional 1* nudi dvadeset i četiri različite aktivnosti koje su u vezi s muzičkim sadržajima, i to sedamnaest aktivnosti u udžbeniku, četiri u radnoj svesci, te tri u dodatku o hispanskim kulturama.

Tabela 2

Analiza korpusa: Aula Internacional 2 (nivo A2)

Aula Internacional 2 (nivel A2)	Nombre del concepto musical, cantante o músico	Tipo de actividad	Competencia
Libro del alumno:			
Unidad 1, pg. 16	Como aprender español: poemas y canciones	Expresión oral	Competencia léxica y gramatical

Unidad 1, pg. 20-21	Los personajes más importantes de la cultura hispana: Alejandro Sanz, Paulina Rubio, Shakira, Calle 13, David Bisbal; José Carreras, Monserrat Caballé, Plácido Domingo, Ainhoa Arteta, Juan Diego Flores; Pau Casals, Joaquín Rodrigo, Daniel Barenboim	Comprensión de lectura Expresión oral	Competencia léxica Competencia intercultural
Unidad 2, pg. 24	Una información falsa: tema música	Comprensión de lectura Expresión oral	Competencia intercultural
Unidad 2, pg. 24	Shakira	Expresión oral	Competencia gramatical
Unidad 3, pg. 24	Escuchar música	Expresión oral	Competencia léxica y gramatical
Unidad 3, pg. 44-45	Casa museo Carlos Gardel Casa museo Manuel de Falla	Comprensión de lectura	Competencia intercultural
Unidad 4, pg. 24	Está tocando la guitarra	Expresión oral	Competencia léxica y gramatical
Unidad 7, pg. 85	Natalia Lafourcade Agustín Lara	Expresión oral Comprensión auditiva	Competencia intercultural
Unidad 9, pg. 106	Almodóvar & McNamara	Relacionar las fotografías con el texto	Competencia intercultural
Más ejercicios:			
Unidad 1, pg. 134	Escuchar canciones y ver la tele	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Unidad 1, pg. 135	Un músico o un grupo musical de un país de habla hispana	Expresión escrita	Competencia intercultural
Unidad 2, pg. 138	Los Fabulosos Cadillacs	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Unidad 2, pg. 141	Chavela Vargas	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Unidad 5, pg. 141	Carlos Gardel, Tanguearía de San Telmo	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Unidad 8, pg. 179	Bailes latinos como la salsa, la cumbia o el merengue	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Más cultura:			
Unidad 1, pg. 3	Violeta Parra	Comprensión de lectura	Competencia intercultural

Na nivou A2 izdvojeno je šesnaest aktivnosti u vezi s muzikom, devet u udžbeniku, šest u radnoj svesci i jedna u dodatku o hispanskim kulturama.

Tabela 3

Analiza korpusa: Aula Internacional 3 (nivo B1)

Aula Internacional 3 (nivel B1)	Nombre del concepto musical, cantante o músico	Tipo de actividad	Competencia
Libro del alumno:			
Unidad 1, pg. 20-21	Julieta Venegas	Comprensión de lectura	Competencia intercultural
Unidad 2, pg. 32-33	Luz Casal: Un año de amor	Comprensión de lectura Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Unidad 2, pg. 123	Julieta Venegas, Natalia Lafourcade, Miguel Bosé	Comprensión de lectura, Comprensión auditiva Expresión oral	Competencia léxica y gramatical
Más ejercicios:			
/			
Más cultura:			
Unidad 4, pg. 7-8	Les Luthiers	Comprensión de lectura	Competencia intercultural

Analizom udžbenika za nivo B1 izdvojene su svega četiri aktivnosti koje sa bave muzikom i to tri u samom udžbeniku i jedna u dodatku o kulturama, u radnoj svesci nije pronađena nijedna aktivnost.

Tabela 4

Analiza korpusa: Aula Internacional 4 (nivo B2.1)

Aula Internacional 4 (nivel B2.1)	Nombre del concepto musical, cantante o músico	Tipo de actividad	Competencia
Libro del alumno:			
/			
Más ejercicios:			
/			
Más cultura:			
Unidad 4, pg. 7-8	Tango	Comprensión de lectura, Comprensión auditiva Expresión oral	Competencia intercultural; Competencia léxica

Analizom materijala za nivo B2.1 izdvojena je svega jedna aktivnost koja je u vezi s muzikom, i to u dodatku o kulturama, dok u udžbeniku i radnoj svesci nije pronađena nijedna aktivnost za ovaj nivo.

Tabela 5

Analiza korpusa: Aula Internacional 5 (nivo B2.2)

Aula Internacional 5 (nivel B2.2)	Nombre del concepto musical, cantante o músico	Tipo de actividad	Competencia
Libro del alumno:			
Unidad 1, pg. 8-9	Flamenco	Comprensión de lectura	Competencia léxica
		Expresión oral	
Unidad 1, pg. 13	Salsa	Comprensión de lectura	Competencia léxica
Unidad 1, pg. 20	Salsa Ballet	Comprensión de lectura	Competencia léxica
		Expresión oral	
Unidad 1, pg. 21	Flamenco	Comprensión de lectura	Competencia intercultural
Más ejercicios:			
Unidad 1, pg. 104	Pau Casals Orfeó Gracienc	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Unidad 1, pg. 105	Pau Casals Orfeó Gracienc	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Más cultura:			
	Los Félix	Expresión escrita	Competencia léxica y gramatical
Unidad 3, pg. 5	Montserrat Caballé Plácido Domingo	Comprensión de lectura	Competencia intercultural

Analizom materijala za nivo B2.2 izdvojeno je sedam aktivnosti koje su u vezi s muzikom, i to četiri u udžbeniku, dve u radnoj svesci i jedna u dodatku o kulturama.

Diskusija

Analiza korpusa je pokazala da se broj muzičkih aktivnosti sa svakim višim nivoom učenja smanjuje: *Aula Internacional 1* ima 24, *Aula Internacional 2* ima 16, *Aula Internacional 3* ima 4, *Aula Internacional 4* ima svega 1. Izuzetak je *Aula Internacional 5* u kojoj je taj broj malo povećan i iznosi 7. U stvari, udžbenici *Aula Internacional 4* i *Aula Internacional 5* imaju po svega šest lekcija i zajedno obuhvataju nivo B2, te ukupan broj aktivnosti za taj nivo iznosi osam. Ovim je delimično potvrđena naša polazna hipoteza.

Formalno muzika je prisutna kroz plesne oblike kultura i tradicija hispanskih naroda: salsa, flamenko, merenge, džez latino, rancéras, latinoamerički plesovi, tango, tipični muzički instrumenti: španska gitara, čarango. Prisutna je i u popularnoj formi kroz istaknute pojedince i grupe na muzičkoj sceni: Alehandro Sans, Paulina Rubio, Šakira, David Bisbal, Lus Kasal, Kalje 13, ali i kroz umetničku perspektivu: Monserat Kabalje, Plasido Domingo, Pau Kasals, Hose Kareras, Huan Dijego Flores, Gustavo Dudamel.

Informacije koje studenti dobijaju predstavljene u pisanoj i/ili auditivnoj, te audio-vizuelnoj formi. Ima i tekstova u kojima se raspravlja o muzici i muzičkom ukusu. Takođe,

ovo istraživanje je pokazalo koje je jezičke veštine i kompetencije moguće razvijati i uvežbavati uz pomoć elemenata muzike.

Na početku rada je pomenuto da je cilj učenja stranog jezika razvijanje komunikativne kompetencije koja podrazumeva četiri osnovne jezičke veštine, dve produktivne: usmeno i pismeno izražavanje i dve receptivne: usmeno i pismeno razumevanje. Analizom korpusa izdvojile su se jezičke veštine koje se razvijaju uz pomoć muzičkog sadržaja ili je u njima prisutan neki muzički element: usmeno izražavanje, pismeno izražavanje, razumevanje pročitanoog teksta i slušanje.

Takođe ima i informativnih tekstova koji obrađuju nemuzički sadržaj, ali se u njima pojavljuje muzička informacija koju nastavnik može naknadno da razradi u cilju razvijanja interkulture kompetencije, a uz pomoć jezičke veštine po izboru.

Najviše su zastupljene aktivnosti usmenog izražavanja (šp. *expresión oral*), tj. govorenja i razumevanja pročitanoog teksta (šp. *comprensión de lectura*), tj. čitanja, što se veoma malo dovodi u vezu s muzikom kao slušnom aktivnošću, bilo da je reč o istaknutim ličnostima, instrumentima, plesovima ili, pak, kakvoj drugoj informaciji koja se tiče muzike. Sledi aktivnost pismenog izražavanja (šp. *expresión escrita*). Osnovna muzička karakteristika da do konzumenta - studenta španskog jezika u ovom slučaju, dopre slušno (šp. *comprensión auditiva*) u ovim aktivnostima nije prepoznata i nalazi se na pretposlednjem mestu, ispred informativnog teksta (šp. *texto informativo*). U nastavku (Grafikon 1) vizuelno je dat prikaz zastupljenosti jezičkih aktivnosti.

Grafikon 1

Prikaz vrsta jezičkih aktivnosti u kojima je zastupljen muzički sadržaj

Kada se posmatraju nivoi muzičkog uticaja na usvajanje jezika, izdvajaju se gramatička i leksička, te interkulture kompetencija. Treba napomenuti da je u ovom istraživanju beležena primarna jezička kompetencija koju određena aktivnost razvija budući da se interkulture kompetencija može prepoznati kao sekundarna u svakoj aktivnosti u kojoj se pominje muzički izvođač, ples ili muzički instrument iz hispankog sveta. Stoga, najznačajniji deo analiziranog korpusa predstavljaju vežbe i aktivnosti u kojima je primarna funkcija razvoj gramatičke i leksičke kompetencije, dok je interkulture kompetencija

druga po redu zastupljenosti kada je samostalno organizovana i tako je shvaćena u ovom istraživanju.

U Grafikonu 2, prikazani su nivoi muzičkog uticaja na razvoj jezičkih kompetencija u procesu učenja španskog kao stranog jezika.

Grafikon 2

Prikaz jezičkih kompetencija za čije se uvežbavanje koriste muzički sadržaji

Budući da je pozitivna uloga muzike u procesu nastave španskog kao stranog jezika potvrđena, nastavnici koji žele da uvedu dodatne aktivnosti mogu na veb-stranicama Formespa, Marcoele i *todoELE* pronaći bazu aktivnosti po nivoima učenja, a koje se mogu koristiti za uvođenje pesama u nastavu španskog kao stranog jezika.

Zaključak

Pedagozi i nastavnici stranih jezika zainteresovani su za pronalaženje alternativnog metoda zasnovanog na muzičkom pristupu koji bi pomogao učenicima da što lakše prevaziđu poteškoće u učenju jezika ili da jednostavno nauče jezik mnogo brže (Fonseca Mora et al., 2015b). Neretko interesovanje za učenje jezika nastaje usled interesovanja za muziku, kulturu, običaje i navike jednog naroda. Muzika pospešuje proces učenja stranog jezika jer učenici ponavljaju, imitiraju ono što čuju, te je slušanje muzike na ciljnom jeziku preporučljivo.

Kako je bilo i očekivano, naše istraživanje je pokazalo da je moguće upotrebljavati muzičke sadržaje u svrhu razvijanja jezičkih veština slušanja, čitanja, govorenja i pisanja, kao i razvijanja leksičke i gramatičke, te interkulturene kompetencije. Ograničenje izvedenog istraživanja povezano je s činjenicom da analizom korpusa nisu obuhvaćeni svi udžbenici za španski kao strani jezik koji se koriste na univerzitetima u Srbiji gde postoji nastava španskog kao SJ, već samo udžbenik *Aula Internacional* koji se koristi na FFNS. Naši studenti, iako mahom ne poseduju formalno predznanje iz španskog jezika, poznaju veliki broj muzičkih sadržaja budući da je muzika na španskom jeziku sve popularnija. Zahvaljujući

njihovom interesovanju za muziku na španskom jeziku, moguće je pospešiti unutrašnju motivaciju naših studenata uz uvođenje muzičkih sadržaja u nastavu bilo kroz udžbenik bilo kao dodatne aktivnosti. Uz pomoć muzike možemo poboljšati izgovor, uvežbavati intonaciju, proširiti leksički fond, usvojiti gramatičke strukture. Pesme oslikavaju autentični jezik, te se pomoću muzičkih sadržaja asimiluje ciljna kultura koja je sveprisutna u pesama. U smislu daljih istraživanja smatramo da bi bilo korisno ispitati stavove studenata i nastavnika o ulozi i značaju muzike u nastavi stranog jezika.

Literatura

- Bolduc, J., & Evrard, M. (2017). Music Education From Birth to Five: An Examination of Early Childhood Educators' Music Teaching Practices. *Research & Issues in Music Education*, 13(1), 1-20. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1151097.pdf>
- Campbell, D. (2001). *El efecto Mozart para niños: despertar con música el desarrollo y creatividad de los niños*. Urano.
- Corpas J., García, E., & Garmendia, A. (2014). *Aula Internacional 1*. Difusión.
- Corpas J., Garmendia, A., & Soriano, C. (2014a). *Aula Internacional 2*. Difusión.
- Corpas J., Garmendia, A., & Soriano, C. (2014b). *Aula Internacional 3*. Difusión.
- Corpas J., Garmendia, A., Sánchez, N., & Soriano, C. (2014a). *Aula Internacional 4*. Difusión.
- Corpas J., Garmendia, A., Sánchez, N., & Soriano, C. (2014b). *Aula Internacional 5*. Difusión.
- Fonseca Mora, M.C., Avila López, J., & Gallego Segador, A. (2015a). Beneficios del entrenamiento musical para el aprendizaje de una lengua extranjera. *Revista Electrónica Complutense de Investigación en Educación Musical*, 12, 29-36. https://doi.org/10.5209/rev_RECIEM.2015.v12.46500
- Fonseca Mora, M.C., Jara-Jiménez, P., & Gómez-Domínguez, M. (2015b). Musical plus phonological input for young foreign language readers. *Frontiers in Psychology*, 6, 1-9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00286>
- Formespa. (2023, June 30). *Actividades*. <http://formespa.rediris.es/actividades/canciones-a1-a2/>
- Gaši, T. (2019). Interkulturna kompetencija u nastavi stranih jezika — predlog za metode i tehnike u nastavnoj praksi. *Živi jezici : časopis za strane jezike i književnosti*, 39(1), 87–100. <https://doi.fil.bg.ac.rs/volume.php?pt=journals&issue=zivjez-2019-39-1&i=4>
- Glavaš, O. (2022). Uloga afektivnih faktora u učenju stranog jezika. *Bjelovarski učitelj*, 27(1-3), 65-71.
- Juslin, P. N., & Västfjäll, D. (2008). Emotional responses to music: The need to consider underlying mechanisms. *Behavioral and brain sciences*, 31(5), 559-575.
- Kováčiková, E. (2018). Learning languages through music, Teaching music through languages. https://www.researchgate.net/publication/324218243_Learning_Languages_through_Music_Teaching_Music_through_Languages
- Krashen, S. D., & Terrell, T.D. (1995). *The natural approach. Language acquisition in the classroom*. Prentice Hall Macmillan.
- Marcoele. (2023, June 30). *Canciones*. <https://marcoele.com/actividades/canciones/>
- Maričić Mesarović, S. i Matović, M. (2021). Motivacija i stavovi u nastavi stranog jezika na primeru španskog jezika kao izbornog predmeta. U B. Kovačević Petrović, i A. Blatešić (ur.), *Savremene tendencije u španskoj i italijanskoj filologiji u Srbiji* (str. 31-50). Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu.

- Matović, M. i Vetnić, N. (2020). IT tehnologije u razvoju muzičke pismenosti deteta predškolskog uzrasta. *Pedagoška stvarnost*, 66(1), 28–41. <https://doi.org/10.19090/ps.2020.1.28-41>
- Milošević, B., Vasiljević, M., Velišek-Braško, O., Zorić, M., Janković, B. i Matović, M. (2019). *Model integrisane metodičke prakse na visokoj školi strukovnih studija za obrazovanje vaspitača*. Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača.
- North, A. C., & Hargreaves, D. J. (1995). Subjective complexity, familiarity, and liking for popular music. *Psychomusicology: A Journal of Research in Music Cognition*, 14(1-2), 77–93. <https://doi.org/10.1037/h0094090>
- Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja (2018). *Službeni glasnik RS - Prosvetni glasnik broj 16/2018*. <https://ecec.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2020/02/OSNOVE-PROGRAMA-.pdf>
- Pascual Mejía, P. (2006). *Didáctica de la música*. Prentice Hall.
- Patrick, R. (2019). Comprehensible Input and Krashen's theory. *Journal of Classics Teaching*, 20(39), 37–44. doi:10.1017/S2058631019000060
- Pérez Aldeguez, S. (2008). El Ritmo: una herramienta para la integración social. *Ensayos, Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, 23, 189–196.
- Posavec, M. (2010). Višestruke inteligencije u nastavi. *Život i škola*, 56(24), 55–64. <https://hrcak.srce.hr/63278>
- Radić-Bojanić, B. (2019). *Interkulturalnost i kulturni identitet nastavnika engleskog jezika*. Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu.
- Rashtchi, M. (2018). Suggestopedia and Desuggestopedia. *The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching*, 1–7.
- Redli, J. (2011). Upotreba autentičnih pesama u nastavi srpskog jezika kao stranog. U Točanac, D., i Gudurić, S (ur.), *Primenjena lingvistika danas – između teorije i prakse* (305–316). Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije – Filozofski fakultet u Novom Sadu – Filološki fakultet u Beogradu.
- Runfola, M., Etopio, E., Hamlen, K., & Rozendal, M. (2012). Effect of Music Instruction on Preschoolers' Music Achievement and Emergent Literacy Achievement. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 192, 7–27.
- Savjet Evrope (2003). Zajednički evropski okvir za žive jezike. Ministarstvo prosvjete i nauke.
- Tallal, P., & Gaab, N. (2006). Dynamic auditory processing, musical experience and language development. *Trends in Neurosciences* 29(7), 382–390.
- TodoELE. (2023, June 30). *Actividades: Canciones*. <http://www.todoele.net/contenido-cultural/canciones>

Primljeno: 16.01.2024.

Korigovana verzija primljena: 22.02.2024.

Prihvaćeno za štampu: 07.03.2024.

Sanja Maričić Mesarović

Odsek za italijanske i iberoameričke studije, Filozofski fakultet,
Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad, Srbija
<https://orcid.org/0000-0002-5306-9517>

Mirjana Matović

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, Novi Sad, Srbija
<https://orcid.org/0000-0002-9913-6973>

Presence of Music Elements in Teaching Spanish as a Foreign Language

Sanja Maričić Mesarović

Department of Italian and Ibero-American studies, Faculty of Philosophy,
University of Novi Sad, Novi Sad, Serbia

Mirjana Matović

College of Vocational Studies for Teacher Education, Novi Sad, Serbia

Abstract

This article aims to analyze the presence of musical elements as well as the importance of the use of music in the process of learning a foreign language with a focus on the teaching of Spanish as a foreign language. Music and language have numerous common characteristics that are recognizable through rhythm, melody, intonation, dynamics and represent a form of continuous mutual communication. Music stimulates the activity of the right hemisphere of the brain, thus encouraging creativity and imagination as key motivators in the learning process. Our research deals with the analysis of the presence of elements related to music in the textbooks used in the teaching of Spanish as a foreign language at the Faculty of Philosophy, University of Novi Sad. A quantitative analysis of the corpus identified examples that represent musical content or refer to musical elements within the teaching. The aim of this research was to identify which musical content is present in the textbooks and at what level of learning Spanish as a foreign language (A1-B2) and which language competences and skills develop with the help of the identified content. The hypothesis of this research was that musical content would be more present at lower levels of learning when the student is expected to memorize new words and grammatical constructions. The corpus analysis showed that music in foreign language teaching provides lexical and cultural input. The results of this research confirm that musical content can be used for the purpose of practicing and improving both receptive and productive language skills, and for the purpose of developing and enriching students' lexical, grammatical and intercultural competence, especially at lower levels of learning. With music, we can improve our pronunciation, practice intonation, expand our vocabulary, learn grammatical structures and understand the culture of the other.

Keywords: music, Spanish as a foreign language, language skills and competences, affective factors.